

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ & ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

14 ΙΟΥΝΙΟΥ 2021

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Θέμα Α΄

A.1

Στο προς εξέταση απόσπασμα παρουσιάζονται οι απόψεις δύο νέων για το εργασιακό τους μέλλον. Αναλυτικότερα, ο πρώτος προτείνει την επανάφορά προγραμμάτων σχολικού επαγγελματικού προσανατολισμού, καθώς η απουσία τους επιφέρει στροφή των νέων στα επαγγέλματα με κοινωνική αποδοχή, απαξίωση των υπόλοιπων επαγγελμάτων και όξυνση της ανεργίας. Η δεύτερη μαθήτρια πιστεύει ότι η Πολιτεία, αναδεικνύοντας σε μείζον θέμα τον βιοπορισμό, δεν δίνει διευκολύνσεις στην ιδιωτική πρωτοβουλία και δεν δημιουργεί νέες επαγγελματικές προοπτικές, με συνέπεια οι νέοι να αναγκάζονται να μεταναστεύουν.

Θέμα Β

B1.

α. **Σωστό**, 1^η παράγραφος: «Πριν από την κατάρρευση της ιδέας της προόδου, το αύριο ήταν πάντα φωτεινό, ανακουφιστικά καλύτερο από το παρόν, μια εποχή πρωτόγνωρων επιτευγμάτων και θαυμάτων»

β. **Σωστό**, 1^η παράγραφος: «Όμως, η τελευταία κρίση κατάφερε ένα απροσδόκητο πλήγμα στο παρόν και στη λατρεία του»

γ. **Λάθος**, 2^η παράγραφος: «Το 47% δήλωσε ότι η ζωή θα είναι χειρότερη για τους περισσότερους ανθρώπους. Δίνοντας στο μέλλον το βάρος της σημερινής πραγματικότητας, προέβλεψαν ότι θα έχουν αυξηθεί ... η ανεξέλεγκτη παραπληροφόρηση, η ψηφιακή προπαγάνδα ...»

δ. **Σωστό**, 4^η παράγραφος: «Πάντως, όπως αφηγείται η Ιστορία, δεν επιβεβαιώθηκαν ούτε οι μεγάλοι φόβοι ούτε οι υψηλές προσδοκίες που έτρεφαν οι άνθρωποι ανά τους αιώνες. Προβλέψεις που αναστάτωναν γενιές δεν επαληθεύτηκαν ποτέ»

ε. **Λάθος**, 5^η παράγραφος: «Όμως, το παρόν δεν μας αποτρέπει πια να φανταστούμε το μέλλον, το αντίστροφο. Το αύριο, από αδιαπέραστο πέπλο, γίνεται και πάλι πεδίο εκκόλαψης προσδοκιών».

B2. α.

Τίτλος με κυριολεκτική χρήση της γλώσσας: Οι ανησυχίες και οι ελπίδες των νέων ανθρώπων για το παρόν και το μέλλον τους.

Τίτλος με μεταφορική χρήση της γλώσσας: Οι αγωνίες και οι φόβοι που «στοιχειώνουν» τους νέους σήμερα.

β.

Με την παράθεση στατιστικών στοιχείων, που αποτελούν τεκμήρια, ο συντάκτης του κειμένου επικαλείται τη λογική του δέκτη. Καταφέρνει να προσδώσει αξιοπιστία στα γραφόμενα, να αποδείξει ότι στηρίζεται σε έγκυρες έρευνες και ότι τα συμπεράσματα στα οποία καταλήγει δεν είναι προϊόν προσωπικών εκτιμήσεων ή παρατηρήσεων, αλλά αποτέλεσμα αξιολογών μελετών και εργασιών, που έχουν εκπονηθεί από έγκριτους οργανισμούς και άλλους φορείς. Παράλληλα, τα αποτελέσματα ερευνών αποτυπώνουν την κοινή γνώμη και αυτό καθιστά το κείμενο πιο ενδιαφέρον και πειστικό για τον αναγνώστη, αφού νιώθει ότι αυτά που διαβάζει ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα και ίσως απηχούν και τη δική του άποψη για τα πράγματα.

Η εκτεταμένη χρήση μαρτυριών στο κείμενο 2 γίνεται, για να αναδείξει ο συγγραφέας το θέμα που πραγματεύεται, συνδέοντάς το με στοιχεία από την πραγματικότητα. Παραθέτοντας μαρτυρίες νέων ανθρώπων, οι οποίοι σχετίζονται άμεσα με το υπό εξέταση θέμα, ο συγγραφέας καταφέρνει να δείξει πώς βιώνουν οι άμεσα εμπλεκόμενοι με το πρόβλημα την κατάσταση της εργασιακής ανασφάλειας. Έτσι, ο αναγνώστης συμμερίζεται τις αγωνίες των νέων, ενώ, αν είναι και ο ίδιος νέος, ταυτίζεται με αυτούς που καταθέτουν τη γνώμη τους και νιώθει ένα αίσθημα οικειότητας, καθώς βιώνει τα ίδια προβλήματα. Παράλληλα, ο λόγος αποκτά προφορικότητα, το κείμενο γίνεται ενδιαφέρον και κατανοητό, ο λόγος αποκτά ζωντάνια και παραστατικότητα και ο αναγνώστης πείθεται, καθώς με τις μαρτυρίες ο συγγραφέας επικαλείται τόσο τη λογική του, αφού πρόκειται για εμπειρίες που ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα, όσο και τον συναισθηματικό του κόσμο, αφού πρόκειται για μαρτυρίες συναισθηματικά φορτισμένες.

Β3. Τρεις γλωσσικές επιλογές με τις οποίες η συντάκτρια του κειμένου προσπαθεί να ευαισθητοποιήσει τον αναγνώστη είναι οι εξής:

Ρητορική ερώτηση (Άλλωστε, τι άλλο μπορούμε να κάνουμε;). Με τη ρητορική ερώτηση η συγγραφέας προβληματίζει τον αναγνώστη για τις προοπτικές του μέλλοντος, που δεν αφήνουν περιθώρια για οτιδήποτε άλλο, πλην της ελπίδας και της πίστης σε έναν καλύτερο κόσμο. Έτσι, εμπλέκει τον αναγνώστη συναισθηματικά στα γραφόμενα, ανοίγοντας έναν ιδιότυπο διάλογο με αυτόν και επικαλούμενη τον συναισθηματικό του κόσμο. Παράλληλα, προσδίδει ζωντάνια και παραστατικότητα στον λόγο.

Χρήση α' ρηματικού προσώπου (σωρεύουμε, επιμένουμε, νιώθουμε, μπορούμε, κάνουμε). Το α' πληθυντικό πρόσωπο εκφράζει την καθολικότητα ενός φαινομένου, αφού, υποδεικνύει ότι η ενεργοποίηση όλων για τη βελτίωση του κόσμου αποτελεί κοινή επιδίωξη. Παράλληλα, με τη χρήση του η συγγραφέας προσδίδει ζωντάνια και παραστατικότητα στον λόγο και προσεγγίζει συναισθηματικά τους αναγνώστες, αφού επιθυμεί να τους πείσει ότι ανήκουν από κοινού στο ίδιο σύνολο και ότι τόσο αυτή όσο και εκείνοι πρέπει να ονειρευτούν εκ νέου και να διεκδικήσουν μια αλλαγή που θα αποτελέσει διέξοδο στα προβλήματα της εποχής.

Μεταφορική χρήση της γλώσσας (το αύριο, από αδιαπέραστο πέπλο, γίνεται και πάλι πεδίο εκκόλαψης προσδοκιών. Σωρεύουμε δυνάμεις ενάντια στα μελλοντικά ερείπια. Επιμένουμε στην ανάσα της προσμονής, νιώθουμε ήδη τον αέρα της απαντοχής να καίει τα χείλη μας)

Όταν η γλώσσα χρησιμοποιείται μεταφορικά, προσδίδονται συναισθηματικές αποχρώσεις και υποβλητικότητα στον λόγο. Με τη μεταφορά το μήνυμα παρέχει στον δέκτη αισθητική απόλαυση και όχι πληροφόρηση. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, η συντάκτρια του κειμένου, με τον, αναμφισβήτητα, εντυπωσιακό μεταφορικό λόγο, προβάλλει την αισιόδοξη στάση της ανθρωπότητας απέναντι στο μέλλον, την αγωνιστική της διάθεση, την ελπίδα και την προσμονή της για όσα πρόκειται να συμβούν μελλοντικά. Τέλος, η μεταφορική χρήση της γλώσσας προσδίδει ζωντάνια και παραστατικότητα στον λόγο, εξάπτοντας τη φαντασία και προσελκύοντας το ενδιαφέρον του δέκτη.

Θέμα Γ

Γ. Το προς εξέταση ποίημα του Νίκου Γκάτσου πραγματεύεται τη σημασία του ονείρου και του αγώνα για την αναζήτηση μιας καλύτερης ζωής. Αναλυτικότερα, ο αγαγνώστης «μεταφέρεται» στον αστερισμό που ονομάζεται Σείριος, στο πιο λαμπερό αστέρι του σύμπαντος, όπου τα παιδιά ζουν απόλυτα ξέγνοιαστα, αφού εκεί δεν υπάρχει κακία, δυστυχία, πόλεμος και θάνατος. Ωστόσο, παρόλο που απολαμβάνουν την απόλυτη ευδαιμονία, το ενδιαφέρον τους κεντρίζει ένας μακρινός εντυπωσιακός πλανήτης, τον οποίο θαυμάζουν από μακριά. Για τον πλανήτη αυτόν, που ονομάζεται Γη, ενημερώνονται από τον δάσκαλό τους ότι είναι πολύ διαφορετικός από τον δικό τους, αφού οι κάτοικοί του ταλανίζονται από συμφορές. Παρόλα αυτά, στη Γη κάποιοι άνθρωποι ιδεολόγοι και ρομαντικοί αγωνίζονται να βελτιώσουν τη ζωή τους, γράφοντας τραγούδια και συνθήματα στους τοίχους, με τα οποία διεκδικούν ένα καλύτερο αύριο. Οι αγώνες των κατοίκων της Γης για μια καλύτερη ζωή αισθητοποιούνται με την εντυπωσιακή μεταφορά (κεντάνε με συνθήματα τους τοίχους), με το ασυνήθστο σχήμα (εκεί τραγούδια ... συνθήματα τους τοίχους), και με την υπερβολή (ακούραστοι του ονείρου κυνηγοί), εκφραστικά μέσα που αναδεικνύουν τις πολλαπλές προσπάθειες των ανθρώπων να πραγματώσουν τα ιδεώδη και τις αξίες τους. Αυτοί οι αγώνες, εντέλει, καθιστούν τα παιδιά του Σείριου, που ως τότε ζούσαν ευτυχισμένα και απαλλαγμένα από τις δυσκολίες, ιδιαίτερα προβληματισμένα, ίσως και θλιμμένα, τόσο για τα προβλήματα που «δοκιμάζουν» τους κατοίκους του πλανήτη που τους «μαγεύει» όσο και για τη δική τους απόλυτη ευδαιμονία, που τους «καταδικάζει σε μια ζωή» χωρίς οράματα, χωρίς αξίες και χωρίς αγώνες, για να κατακτηθεί ένα καλύτερο αύριο.

Θα έλεγε κανείς ότι η ζωή στον Σείριο είναι ιδανική. Ωστόσο, εγώ προσωπικά θα ήμουν δυσαρεστημένος, αν ζούσα σε έναν πλανήτη όπως ο Σείριος, γιατί θα ένιωθα ότι η ζωή μου είναι ανιαρή και ότι δεν νοηματοδοτείται από σημαντικές αξίες και ιδεώδη, για τα οποία οφείλει κανείς να αγωνίζεται και να «παλεύει». Μπορεί η ζωή στη Γη να είναι γεμάτη δυσκολίες, ωστόσο αυτό το στοιχείο δίνει νόημα στην ανθρώπινη ύπαρξη – το να προσπαθεί να διεκδικεί τη βελτίωση αυτού του κόσμου.

Θέμα Δ

Επικοινωνιακό πλαίσιο: άρθρο σε ιστοσελίδα.

Ρηματικά πρόσωπα: α' ενικό – πληθυντικό, γ' ενικό – πληθυντικό.

Τίτλος: «Το μέλλον των νέων ... στο μικροσκόπιο»

Πρόλογος: Αφορμή η δημοσίευση των δύο κειμένων. Έκφραση ανησυχίας για τον εφιαλτικό κόσμο που περιγράφεται στη δεύτερη παράγραφο του κειμένου 1. Διατύπωση της άποψης ότι οι νέοι, αν συνειδητοποιήσουν την κρισιμότητα των προβλημάτων και εφοδιαστούν με κάποιες δεξιότητες, αξίες και γνώσεις, θα μπορέσουν να συμβάλουν στην αντιμετώπιση της πολυεπίπεδης κρίσης που παρουσιάζεται στο κείμενο.

Κύριο μέρος

1^ο ερώτημα:

- Όξυνση κριτικής σκέψης – γόνιμη αμφισβήτηση → σφαιρική μόρφωση – δεκτικότητα στις νέες ιδέες – πνευματική εγρήγορση => αποφυγή παραπληροφόρησης και προπαγάνδας – διεκδίκηση πνευματικών ελευθεριών.
- Ανθρωπιστικές αξίες και ιδανικά – εντιμότητα – ειλικρίνεια – σεβασμός – ενσυναίσθηση – ευαισθησία – αγάπη – συναισθηματική ωριμότητα => κατάργηση ανισοτήτων – εξάλειψη μίσους και ρατσιστικών προκαταλήψεων.
- Θάρρος – επιμονή – αυτοπεποίθηση – αισιοδοξία – ψυχική πληρότητα => αγώνας εναντίον της καταστολής και του αυταρχισμού της εξουσίας.
- Κοινωνική ευαισθησία – πρόταξη κοινού οφέλους – συνεργασία – αλληλεγγύη – ομόνοια – διαλλακτικότητα => αντιμετώπιση κοινωνικής πόλωσης και αποφυγή ενδοκρατικών και διακρατικών συγκρούσεων.
- Γνώση δικαιωμάτων και υποχρεώσεων – πολιτικοποίηση / διάθεση για συμμετοχή στα κοινωνικοπολιτικά δρώμενα – ενημέρωση για την κοινωνική και πολιτική πραγματικότητα – παρακολούθηση πολιτικών εξελίξεων – σεβασμός στους νόμους και τους θεσμούς => ορθολογική χάραξη πολιτικής μέσω της συμμετοχικής δημοκρατίας.

2^ο ερώτημα

- Συμμετοχή σε εθελοντικές δράσεις και ομάδες κοινωνικής πίεσης. Κινητοποίηση στο πλαίσιο μη κυβερνητικών οργανώσεων που προστατεύουν το περιβάλλον και παρέχουν υποστήριξη σε πάσχοντες και αναξιοπαθούντες συνανθρώπους.
- Επιδίωξη ποιοτικών σπουδών / διεύρυνση πνευματικών οριζόντων => Ανάπτυξη πνεύματος εργατικότητας, προκειμένου να προωθηθούν η καινοτομία και η δημιουργικότητα, να προοδεύσει η επιστήμη και να επιλυθούν τα σημαντικότερα προβλήματα της ανθρωπότητας.
- Απόρριψη του καταναλωτικού προτύπου ζωής και στροφή στη γνήσια ψυχαγωγία, με ιδιαίτερη έμφαση στην τέχνη και τον αθλητισμό, που αποτελούν εποικοδομητικές δραστηριότητες και διασφαλίζουν τη σωματική, την πνευματική και την ψυχική υγεία των νέων.

- Σύναψη ειλικρινών, ουσιαστικών και στενών διαπροσωπικών σχέσεων – έμφαση στη φιλία και αποβολή του ωφελιμιστικού τρόπου σκέψης και ζωής.
- Σεβασμός στους ηλικιωμένους, τους τοξικοεξαρτημένους, τους ομοφυλόφιλους, τους μετανάστες και τους πρόσφυγες, τους φτωχούς => δραστηριοποίηση για τη διεκδίκηση και την απόδοση των δικαιωμάτων των μειονοτικών ομάδων.
- Προσπάθεια για κατοχύρωση της δημοκρατίας και της αξιοκρατίας μέσω της τήρησης των νόμων και της συμμετοχής στην προσπάθεια άμβλυνσης των φαινομένων κοινωνικής παθογένειας – καταγγελία και μηδαμινή ανοχή σε φαινόμενα διαφθοράς και σήψης.
- Δραστηριοποίηση στα κοινά χωρίς κομματική εξάρτηση, συμμετοχή σε γόνιμο διάλογο για αναζήτηση λύσεων, ενεργός συμμετοχή σε ομάδες συνδικαλισμού και νεολαίες που λειτουργούν υγιώς.
- Ενημέρωση και ενδιαφέρον για τις εξελίξεις και τις προκλήσεις που αφορούν στην Ενωμένη Ευρώπη. Αξιοποίηση των προνομίων και των ευκαιριών που αυτή παρέχει.
- Ιστοριογνωσία, που οδηγεί στην αποφυγή των σφαλμάτων του παρελθόντος, τήρηση ηθών και εθίμων, καταδίκη του εθνικισμού και αποδοχή των αξιών του πατριωτισμού, προκειμένου να ενισχυθεί η εθνική συνείδηση, που αποτελεί οδοδείκτη για το μέλλον.
- Κριτική ματιά στα εθνικά και διεθνή προβλήματα, όπως είναι ο πόλεμος, η τρομοκρατία, η καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Διοργάνωση συλλαλητηρίων διαμαρτυρίας και διατράνωση της απαίτησης για εξάλειψη των νοσηρών αυτών καταστάσεων μέσω της άσκησης πίεσης στην εξουσία.

Επίλογος: Εμείς οι νέοι, προορισμένοι από τη φύση μας να αναλαμβάνουμε προκλήσεις, μπορούμε, με αρωγό την ανθρωπιστική παιδεία και χάρη στην ενεργητικότητα που μας διακατέχει, να ξεπεράσουμε τις δυσκολίες που «ορθώνονται μπροστά μας». Θα ανοίξουμε νέους δρόμους, θεμελιωμένους στην αέναη προσπάθεια, για έναν καλύτερο κόσμο, που θα διαπεύσει κάθε δυσοίωνα πρόγνωση για το μέλλον.